

Radna skupina za kaldejsku baštinu – ICARUS-ova misija za zaštitu drevne iračke kršćanske pisane baštine

Csaba B. Stenge

Počeci

Tijekom drugog dana programa 16. ICARUS godišnjeg sastanka u Sankt Pöltnu, u Austriji, od 23. do 25. studenoga 2015. održana je međunarodna radionica pod nazivom Arhivsko gradivo srednjeg Istoka između prijateljnosti i solidarne podrške. Glavni govornik bio je irački dominikanac, otac Michael Najeeb, koji je govorio o spašavanju kaldejskog arhiva i knjižnice u Mosulu 2014. On je devedesetih godina dvadesetog stoljeća osnovao Digitalni centar istočnjačkih rukopisa (*Centre Numérique des Manuscrits Orientaux*, CNMO), koji se bavi digitalizacijom vrijedne drevne kršćanske pisane baštine Iraka.

U svojem je izlaganju otac Najeeb predstavio svoj rad i osvrnuo se na svoj bijeg iz Mosula pred snagama tzv. Islamske države 2014. u Bakhdidu (Qaraqosh), a potom iz Bakhdide na kurdski teritorij u Erbil. Bježeći od terorista, na svojem je putu spasio ne samo mnoge članove svoje zajednice, već i značajan dio neizmjerljivo vrijednih dokumenata kaldejske katoličke crkve.

Odmah nakon njegovog izlaganja nekoliko je članova ICARUS-a počelo razmišljati o istom pitanju - kako pomoći njegovim nastojanjima za očuvanje drevne iračke kršćanske pisane baštine? Na tom tragu, vodstvo ICARUS-a odlučilo je osnovati Radnu skupinu za kaldejsku baštinu (*Chaldean Heritage Work Group*, CHWG), sa zadatkom organizacije i koordinacije pomoći radu oca Najeeba.

Pred Radnu skupinu postavljena su tri glavna cilja:

- ♦ tehnička podrška digitalizaciji i pohrani gradiva;
- ♦ obuka u restauraciji papira za iračke zaposlenike CNMO-a;
- ♦ podrška u pohrani i online objavi digitaliziranog gradiva.

Djelatnici CNMO rade na skneru u Erbilu, 16. rujna 2017. © C. B. Stenge

Važan doprinos i poticaj daljnjem radu bila je donacija poznate austrijske tvrtke Quidenus Technologies, koja je CNMO-u poklonila najsvremeniji knjižni skener, a ubrzo nakon toga pod vodstvom Patricie Engel, voditeljice Europskog istraživačkog centra za očuvanje i restauriranje knjiga i papira Dunavskog sveučilišta Krems, osnovani su Konzervatori bez granica, koji su se također uključili u rad Radne skupine.

Aktivnosti u 2016. godini

Tijekom 2016. godine, uz posredovanje i pomoć Thomasa Aignera, predsjednika ICARUS-a, njemački AUGIAS-Data donirao je CNMO-u računalni softver. U razdoblju od 28. studenoga do 4. prosinca 2016. u Iraku je, u ime Radne skupine, boravio Nikolas Sarris, konzervator papira iz Nacionalne knjižnice Grčke. Cilj njegova boravka bio je održati osnovnu obuku za zaposlenike CNMO-a te pomoći instalirati Quidenusov knjižni skener i obučiti zaposlenike radu s njim. Prije svog polaska u Irak, Sarris je boravio u Beču, gdje je sam prošao obuku za rad na ovom skneru, koji je paralelno s njim poslan u Irak, gdje je, u Erbilu, uspješno instaliran.

Budući da je Bakhdida (ili Quaraqush, najznačajniji kršćanski grad Ninivejske ravnice) oslobođena nedugo prije njegovog dolaska, imao je priliku posjetiti to područje i pomoći ocu Najeebu u sakupljanju preživjelih pisanih kršćanskih crkvenih dokumenata.

Aktivnosti u 2017. godini

U prvoj polovici 2017. Thomas Aigner je putem Skypa obučio oca Najeeba kako pravilno koristiti AUGIAS-Data softver.

Između 15. i 19. rujna 2017. kao predstavnik Radne grupe sam posjetio sam oca Najeeba u Erbilu sa sljedećom svrhom:

- ♦ Procijeniti vrijednost različitih dijelova zbirke, koja sadrži rukopisne i tiskane kodekse, većinom na aramejskom, a manjim dijelom na arapskom i francuskom jeziku. Vrlo vrijedan dio zbirke čine fotografije te je ovo možda najveća iračka zbirka fotografija iz 19. i početka 20. stoljeća, s oko 10.000 komada, uglavnom u albumima (ovaj dio ne sadrži samo fotografije kršćana, već i fotografije drugih denominacija poput jesida i muslimana, te

Predavanje oca Najeeba na ICARUS konferenciji u Sankt Poltenu 24. studenoga 2015. © ICARUS

Osnivanje Radne skupine za kaldejsku baštinu na ICARUS konferenciji u Sankt Poltenu 24. studenoga 2015. © ICARUS

je iznimno važan dio opće iračke povijesti). Osim ovih, zbirka sadrži i tisuće fotografija nastalih sredinom i krajem 20. stoljeća te brojne karte. Važno je naglasiti da otac Najeeb ne čuva samo rukopise, knjige, karte i fotografije, nego i čitav mali muzej s predmetima (kršćanski relikvi, dominikanski predmeti iz kasnog 19. stoljeća). Također je sačuvao neke teško oštećene kršćanske predmete s područja koja je okupirala tzv. Islamska država, kako bi ih sačuvao i pokazao javnosti i budućim generacijama.

- ♦ Utvrditi vidove pomoći, koja je potrebna CNMO-u (pomoći u formiranju malog muzeja u Bakhdi, pravna pomoći pri izradi ugovora o suradnji prema europskim propisima, kako bi se izbjegli mogući

problemi, prikupljanje i isporuka CNMO-u materijala potrebnih za zaštitu i čuvanje gradiva, prikupljanje novčanih sredstava za rad djelatnika CNMO-a).

- ♦ Ojačati partnerstvo s ocem Najeebom i CNMO (fizička prisutnost ICARUS-a u ovom području pogodom tragedijom vrlo je važna i jasan je pokazatelj naše volje za suradnjom i pružanjem pomoći).

Također smo posjetili sjeverni dio doline Ninive (Telskuf, Batnaya) te trenutno stanje procesa obnove.

Situacija, perspektive, planovi

Nakon referenduma o neovisnosti Kurda, održanog 25. rujna 2017.,

sveukupna politička situacija postala je vrlo napeta pa je sljedeći posjet ICARUS-ovih predstavnika odgođen.

Nakon uspješnog prikupljanja novčanih sredstava, početkom 2018. godine ICARUS će poslati u Erbil (preko Generalnog konzulata Mađarske) veću količinu materijala potrebnih za zaštitu i čuvanje gradiva, čija neto vrijednost premašuje 8.000 eura. Također, planiram i novu posjetu Erbilu, u kojoj će sudjelovati više članova ICARUS-a.

Radna skupina za kaldejsku baštinu pokazala je snagu i mogućnosti ICARUS-ove zajednice i mreže i primjerom pokazala kako je na aktualnu potrebu brzom reakcijom pružena učinkovita pomoć u očuvanju važne povijesne baštine. ■

Nikolas Sarris u pokušaju spašavanja oštećenih i vlažnih rukopisa u samostanu Nakortaya u Bagdadu 3. prosinca 2016. © N. Sarris

Spremište CNMO u Erbilu snimljeno 16. rujna 2017. gdje su temperatura (34,6 °C) i relativna vlažnost (17 %) daleko od Europskih preporuka © C. B. Stenge